Nuorisotutkimusseura

Tiedontuotanto nuorisotyössä

Altiuksen työpapereita 6

Nuorisotutkimusseura ry. & Juvenia

Minna Rauas & Eila Kauppinen

Sisällysluettelo

Johdanto ... 3

Tiedontuotannon käsitteet tässä työpaperissa ... 3

Tiedontuotannon lähtökohdat: data ja dokumentointijärjestelmät ... 5

Tilastot kertovat nuorisotyön volyymista ... 7

Nuorisotyön sisältöjä kuvaava data ... 8

Näkökulmia tiedon tuottamiseen ... 11

Määrällisen ja laadullisen datan jännitteet nuorisotyön arvioinnissa ... 11

Tiedon hyödyntämisen edellytykset ... 12

Tutkimuksen toteuttaminen ... 13

Tutkimusaineistot ... 13

Nuorisotyön tiedontuotanto ... 14

Ammattilaisten näkemykset ja kokemukset tiedontuotannosta ... 14

Nuorisotyön dokumentointi keskittyy tilastoihin ja numeroihin ... 15

Dokumentointijärjestelmien käytössä on puutteita ... 16

Nuorten näkemykset ja kokemukset tiedontuotannossa ... 17

Kirjoitettua ja kirjoittamatonta dataa ... 20

Matka datasta tiedon hyödyntämiseen ... 21

Datan analysointiin liittyy vaihtelevia käytäntöjä ... 21

Tiedon hyödyntämisen tapoja ... 22

Kohti nuorisotyön yhteistä tietopohjaa ... 25

Nuorisotyön tiedontuotannon nykytila ... 25

Tiedontuotanto osana nuorisotyön työkulttuuria ... 26

Tiedon arvo syntyy sen hyödyntämisestä ... 27

Lähteet ... 28

Johdanto

Tämä työpaperi on osa nuorisoalan osaamiskeskus Altiuksessa tehtävää työtä. Nuorisoalan osaamiskeskukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämiä ja rahoittamia nuorisoalan toimijoiden yhteenliittymiä. Nuorisotutkimusseuran johtama osaamiskeskus Altius toteutetaan yhdessä Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenian kanssa ja sen tehtävänä on tarkastella kunnallisen nuorisotyön tiedontuotantoa ja koota kuntien nuorisotyön toteutumista koskeva tilannekuva. Tutkimuksessa yhdistetään eri näkökulmia tiedontuotantoon ja tehdään myös ehdotus nuorisotyön tiedontuotannon sisällöistä, rakenteista ja jatkuvuudesta. Tässä työpaperissa tarkastelemme, miten tiedontuottaminen rakentuu nuorisotyössä ja millaisia edellytyksiä tiedontuotanto luo tiedon hyödyntämiselle.

Tiedontuotannon käsitteet tässä työpaperissa

Tiedontuotanto on prosessi, jonka avulla rakennetaan tietopohjaa, jota voidaan hyödyntää nuorisotyön suuntaamisessa, päätöksenteossa ja kehittämisessä. Nuorisotyön tiedontuotannon ja siihen liittyvän prosessin ymmärtäminen vaatii täsmällistä käsitteiden määrittelyä. Arkikielessä puhumme helposti tiedosta, ajattelematta tiedon rakentumisen prosessia. Nuorisotyössä saatetaan esimerkiksi todeta, että toiminnasta kerätään tietoa järjestelmiin, kuten kävijämääriä. Tiedontuotannon näkökulmasta kyse ei kuitenkaan vielä ole tiedosta vaan toiminnasta kerätystä datasta. Tieto syntyy vasta silloin, kun tätä dataa analysoidaan, tulkitaan ja asetetaan osaksi laajempaa ymmärrystä toiminnasta.

Yksi lähestymistapa on tarkastella tiedontuotantoa Russell L. Ackoffin (1989) johtamisen ja informaatiotutkimuksen piirissä tunnetuksi tekemän DIKW-hierarkian (*Data-Information-Knowledge-Wisdom*) kautta. Se on tiedonhallinnan ja tietojohtamisen malli, jonka mukaan data saa merkityksen informaationa, informaatio jalostuu tiedoksi tulkinnan ja kokemuksen kautta ja tieto muuttuu viisaudeksi, kun sitä sovelletaan harkitusti käytännön päätöksenteossa. (Ackoff 1989.) Jennifer Rowley (2007) analysoi ja arvioi myöhemmin mallin erilaisia tulkintoja sekä sitä, miten data, informaatio, tieto ja viisaus määritellään. Huomionarvioista on, ettei dataa tule ymmärtää pelkästään numeerisina havaintoina tai tilastoina, vaan laajasti erilaisina irrallisina havaintoina, faktoina tai symboleina ilman laajempaa merkitystä. Data muodostuu erilaisten aineistojen, kuten kyselyiden, haastattelujen, havaintojen, työpajojen, dokumenttien tai rekisteritietojen tuottamasta materiaalista, joita kerätään erilaisilla dokumentointijärjestelmillä ja esimerkiksi tutkimusmenetelmin. Datan merkitys syntyy vasta, kun se analysoidaan ja asetetaan asiayhteyteensä, jolloin siitä muodostuu informaatiota ja josta myöhemmin on mahdollista jalostua tietoa. Vaikka DIKW-mallia käytetään laajalti, yksimielisyyttä ei ole siitä, miten data

tarkalleen muuttuu informaatioksi ja informaatio tiedoksi ja edelleen viisaudeksi. Tiedontuotannon prosessin heikoin kohta liittyykin juuri näihin muuntumisprosesseihin. (Rowley 2007.) Malli auttaa kuitenkin jäsentämään tiedon rakentumista sekä eri vaiheiden roolia toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä (Baskarada ja Koronios 2013).

DIKW-mallissa tiedontuotannon lähtökohdaksi asetetaan data, joka muodostuu erilaisista aineistoista, havainnoista ja materiaaleista, jotka kuvaavat esimerkiksi toimintaa, osallistujia tai tapahtumia. Sellaisenaan data on kuitenkin vielä vailla laajempaa merkitystä. Tästä syystä tiedontuotannossa on tärkeää tarkastella, miten data muuttuu informaatioksi, tiedoksi ja edelleen viisaudeksi. Saša Baškarada ja Andy Koronios (2013) kehittivät DIKW-mallia semioottisen teorian avulla. Heidän mukaansa mallin eri tasojen väliset siirtymät perustuvat merkityksen muodostumiseen, laadun arviointiin ja tulkintaan, eivät ainoastaan informaation määrän kasvuun. Datasta tulee informaatiota vasta silloin, kun sitä käsitellään, tulkitaan ja liitetään kontekstiinsa siten, että se saa merkityksen. Informaatio puolestaan muuttuu tiedoksi, kun se yhdistyy ihmisten ymmärrykseen, kokemukseen, asiantuntijuuteen ja toimintaan. Tässä mielessä tieto ei ole vain aineistojen ominaisuus, vaan myös ihmisten kykyä tulkita ja hyödyntää informaatiota. Viisaus voidaan nähdä kykynä käyttää tietoa harkiten, soveltaa sitä uusiin tilanteisiin sekä tehdä perusteltuja arvioita ja ratkaisuja käytettävissä olevan informaation pohjalta. (Baskarada ja Koronios 2013; ks. myös Rowley 2007.)

Taulukko 1. Datan, informaation, tiedon ja viisaan tiedon käytön (DIKW) välinen suhde (mukaillen Baskarada & Koronios 2013) ja keksitty esimerkki nuorisotyön tiedontuotannosta.

Käsite	**Kuvaus**	**Keskeinen kysymys**	**Kuviteltu esimerkki nuorisotyöstä**
Data	Yksittäisiä havaintoja, lukuja tai merkkejä ilman tulkintaa tai merkitystä.	Mitä on havaittu? Mitä data kertoo meille?	Nuorisotilalla on kävijöitä 320, joista 180 oli 13–15-vuotiaita, 120 alle 13-vuotiaita ja 20 oli 16–17-vuotiaita. Nuorisotilan kävijämäärä kasvoi 25 % edellisestä vuodesta, mutta yli 15-vuotiaiden käynnit vähenivät.
Informaatio	Dataa, joka on järjestetty tai asetettu asiayhteyteensä niin, että se kertoo jotakin.	Mitä saamme selville, kun tarkastelemme dataa omassa kontekstissa?	Tulkitaan dataa: Kyseisen tilan osallistujien määrä on kasvussa ja sitä selittää nuorempien ikäluokkien osallistumisen lisääntyminen. Toiminta näyttää tavoittavan paremmin iältään nuorempia kuin vanhempia nuoria. Toiminnan painopiste on ehkä muuttumassa.
Tieto	Ymmärrystä, joka syntyy, kun informaatiota tulkitaan kokemuksen, asiayhteyden tai	Mitä tämä tarkoittaa?	Tarkastellaan informaatiota. Etsitään ja löydetään syitä ilmiölle yhdistelemällä eri tietolähteitä ja myös hiljaista tietoa. esim. Vanhempien ikäluokkien vähäiselle osallistumiselle ei löydy selittävää tekijää väestörakenteesta tai alueen muusta

	aiemman tiedon avulla.		toiminnasta. Nuorilta saadun palautteen perusteella näyttää siltä, että vanhemmat nuoret ovat jäämässä pois, koska he mieltävät nuorisotilatoiminnan suuntautuvan ikäistään nuoremmille.
Viisaus	Kyky käyttää tietoa harkiten päätöksenteossa ja toiminnassa, huomioiden tavoitteet, arvot ja seuraukset.	Miten tämän perusteella kannattaa toimia?	Pohditaan, onko ko. kehitys toivottavaa nuorisotilatoiminnassa vai tuleeko siihen reagoida. Pohditaan erilaisia tarkoituksenmukaisia vaihtoehtoja, miten ko. tiedon kanssa tulee edetä. esim. Kehityskulkuun halutaan puuttua ja ratkaisuna perustetaan nuorisotilalle K15-vuorot, joiden suunnitteluun kutsutaan mukaan näitä iältään vanhempia nuoria.

Tiedon muodostumista ei voida nähdä ensisijaisesti datan lineaarisena jalostumisena, vaan ihmisten tekemänä merkityksenmuodostuksena, tulkintana, oppimisena, vuorovaikutuksena ja päätöksentekona. Tiedon muuttuminen viisaudeksi edellyttää reflektiota, kokemusta, arvottamista, harkintaa ja kontekstin ymmärtämistä, sillä pelkkä datan analysointi ei riitä laadukkaan päätöksenteon perustaksi vaan se vaatii ihmisten kykyä tehdä merkityksellisiä tulkintoja (Intezari, Pauleen & Taskin 2016). Kun tarkastellaan tiedon ja viisauden välistä suhdetta, DIKW-hierarkia toimii hyvänä lähtökohtana, mutta tiedon muuttuminen viisaudeksi edellyttää paljon muutakin kuin tiedon määrän kasvua: siihen liittyvät arvot, eettinen harkinta, kokemus, intuitio ja käytännöllinen arviointikyky (Brătianu & Bejinaru 2023). Todellisuudessa tiedontuotannon prosessi näyttää olevan syklinen ja vuorovaikutteinen (Nonaka & Takeuchi 1995): olemassa oleva tieto vaikuttaa siihen, mitä dataa kerätään, miten sitä tulkitaan ja millaista informaatiota syntyy.

Tiedontuotannon lähtökohdat: data ja dokumentointijärjestelmät

Nuorisotyössä kerätään dataa eri tavoin, jota analysoimalla rakentuu ajankohtaista informaatiota ja tietoa. Dataa, informaatiota ja tietoa nuorisotyöstä on myös avoimesti saatavilla. Nuorisotilasto.fi -sivustolta voi kuka tahansa käydä katsomassa nuorisotyöhön liittyviä tilastoja kunnan, maakunnan tai valtakunnan tasolla. Etsivän nuorisotyön ja työpaja toiminnan yhdistyksen (Into ry) sivuilta voi ladata tiiviitä infograafeja ko. toiminnoista. Lisäksi yhteistyössä toteutettavilla toiminnoilla on omaa valtakunnallista tiedontuotantoa, kuten *Ankkuritoiminnalla* (ks. Ankkuritoiminta 2026). Nuorisotyön tiedontuotantoa organisoivia tahoja ovat esimerkiksi *kuntien nuorisopalvelut ja muut nuorisotyön toimijat, Lupa ja valvontavirasto* (LVV) sekä *Nuorisotutkimusseura*. Nuorisotyössä kerätään dataa pääasiallisesti nuorisotyön toimijoilta, mutta myös toimintaan osallistuvilta nuorilta.

Nuorisotyöstä saadaan dataa erilaisten järjestelmien, kuten *NuoDo*, *Kompassi*, *PARent* ja *PARty,* avulla. Järjestelmän käyttö on toisinaan kytketty valtionavustukseen, jolloin avustusta saavat toimijat ovat velvollisia käyttämään ko. järjestelmiä. Lisäksi nuorisoalan järjestöille on Järjestin-palvelu, joka on digitaalinen tiedontuotantopalvelu. Palveluun kirjataan järjestöjen perus- ja toimintatiedot ja sen lisäksi palvelu tarjoaa mm. kyselytyökalun. Datan käyttö tutkimustarkoituksiin edellyttää asianmukaisia lupia, mikä tarkoittaa, että tutkimuksissa kerätään usein oma aineisto. Esimerkkejä tällaisista ovat vuoden 2025 *Itä-Suomen nuorisopuntari* (ks. Saari, Ronkainen & Kiilakoski 2026) sekä *Kunnallinen nuorisotyö Suomessa* -tutkimus (ks. Kiilakoski & Leskinen 2026).

Taulukko 2 Nuorisotyössä kerätään monenlaista dataa. Keltaisella merkityt rivit kertovat siitä, että dataa kerätään osallistuvilta nuorilta.

Datan keräämisen tapa / järjestelmä	**Organisoiva taho**	**Datan käyttötarkoitus tiedontuotannossa**	**Datan keräämisen tiheys**
Nuorisotyö kunnissa ja peruspalvelujen arviointi (kysely)	LVV, Lupa ja valvontavirasto	kuntien nuorisotyön palvelujen kattavuus ja henkilöstöresurssit	1krt/v
NuoDo, nuorisotyön dokumentointi-järjestelmä	LVV, Lupa ja valvontavirasto	yleiset nuorisotyön järjestämistä ja toimintaa kuvaavat keskeiset tunnusluvut	jatkuva
Par, asiakas- ja tilastointijärjestelmä	LVV, Lupa ja valvontavirasto	työpajat ja etsivä nuorisotyö, (työntekijän näkökulma)	jatkuva
Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittari (kysely)	INTO, etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry	työpajat ja etsivä nuorisotyö, (nuorten näkökulma)	jatkuva
Kompassi, nuorisotyön dokumentointi-järjestelmä	Kunnallinen nuorisotyö	yleiset nuorisotyön järjestämistä ja toimintaa kuvaavat keskeiset tunnusluvut	jatkuva
LogBook, nuorisotyön dokumentointi-järjestelmä (poistuva järjestelmä)	Kunnallinen nuorisotyö	yleiset nuorisotyön järjestämistä ja toimintaa kuvaavat keskeiset tunnusluvut	jatkuva
Nuorten kysely	Kunnallinen nuorisotyö	nuorisotilatoiminta, nuorten näkökulma	tavoite 1krt/v
Kunnallisen nuorisotyön kysely	Nuoriso-tutkimusseura	selvitetään kuntien nuorisotyön palveluja ja niiden luonnetta	tavoite joka toinen vuosi

Järjestin -palvelu (järjestelmä)	Humak, Nuorisoalan järjestöjen tiedontuotanto	järjestöjen toteuttama nuorisotyötä	jatkuva
Extranet -järjestelmä	Sisäministeriön koordinoima poikkihallinnollinen yhteistyö	Ankkuri -toiminta (moniammatillinen yhteistyö nuorten rikoksien ennaltaehkäisyssä)	jatkuva

Lisäksi nuorisotyössä hyödynnetään toimialaan kytkeytyvää ajankohtaista tiedontuotantoa ja tutkimustietoa, kuten *Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimusta, Nuorisobarometria* ja *Kouluterveyskyselyä*. Näissä kyselyaineistoihin perustuvissa tutkimuksissa tarkastellaan toisinaan myös nuorisotyöhön liittyviä kysymyksiä (esim. Happonen & Kiilakoski 2025, 87–94). Vaikka tutkimusten ensisijaiset teemat eivät kohdistu nuorisotyöhön, ne käsittelevät ilmiöitä, jotka liittyvät läheisesti nuorten elämään ja kasvuympäristöihin. Siksi niiden tuottama tutkimustieto on lähtökohtaisesti kiinnostavaa myös nuorisotyön näkökulmasta.

Tilastot kertovat nuorisotyön volyymista

Nuorisotyön kirjaaminen erilaisiin dokumentointijärjestelmiin tuottaa tilastoja. Nuorisotyön tilastointia voidaan ajatella informaationa, joka kertoo nuorisotyön volyymista ja toiminnoista. Kuten seuraava kuvaus osoittaa, yleisellä tasolla nuorisotyöstä kirjataan monia yksityiskohtaisia asioita. Lukujen pohjalta on kuitenkin haastavaa muodostaa kattavaa ja yhtenäistä kokonaiskuvaa nuorisotyön toiminnoista.

> *Vuonna 2024 kunnissa oli nuorisotyössä 3 200 henkilötyövuotta ja melkein jokaisessa kunnassa järjestettiin avointa nuorisotyötä tai pienryhmä- ja kerhotoimintaa. Laajimmalle on levinnyt etsivä nuorisotyö, jota toteutettiin peräti 99 % Suomen kunnista. Sen avulla tavoitettiin 20 569 nuorta. Lukuvuoden 2023–2024 aikana Harrastamisen Suomen mallissa järjestettiin yhteensä 8 679 erilaista viikoittain kokoontuvaa kerhoa. Toiminta kohdistuu nuorempiin nuorisotoiminnan ikäryhmiin, eli 7–16-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin. (Nuorisotilastot 2024.) Arvion mukaan näihin kerhoihin kertyi viikoittain noin 143 000 osallistumiskertaa (Harrastamisen malli -raportti 2026). Toisessa päässä nuorisotyön ikähaitaria eli 17–28-vuotiaille on tarjolla nuorten työpajatoimintaa 219 eri työpajassa, joissa valmentautuu vuosittain yli 12 000 nuorta (Nuorisotilastot 2024).*

Tämän koosteen laadinnassa on hyödynnetty vain muutamaa lähdettä, mutta niiden taustalla toimii useampia tiedontuotantoa organisoivia tahoja. Nuorisotyötä koskevat tilastot rakentuvat hajautetusti eri organisaatioissa, jotka hyödyntävät toisistaan poikkeavia datan keräämisen, aineiston analyysin ja raportoinnin menetelmiä. Nuorisotyön tilastotietoa tuotetaan eri organisaatioissa eri tavoin, mikä tekee informaatiosta ja tiedontuotannosta monimuotoista ja hajautunutta. Esimerkiksi osallistujien tilastoinnissa näyttää nuorisotyössä olevan kolme eri tapaa:

1. Arvioitu osallistujien määrä (Suomen harrastamisen malli)
2. Osallistumiskertojen määrä (nuorisotilatoiminta)
3. Kohdattujen nuorten määrä (etsivä nuorisotyö)

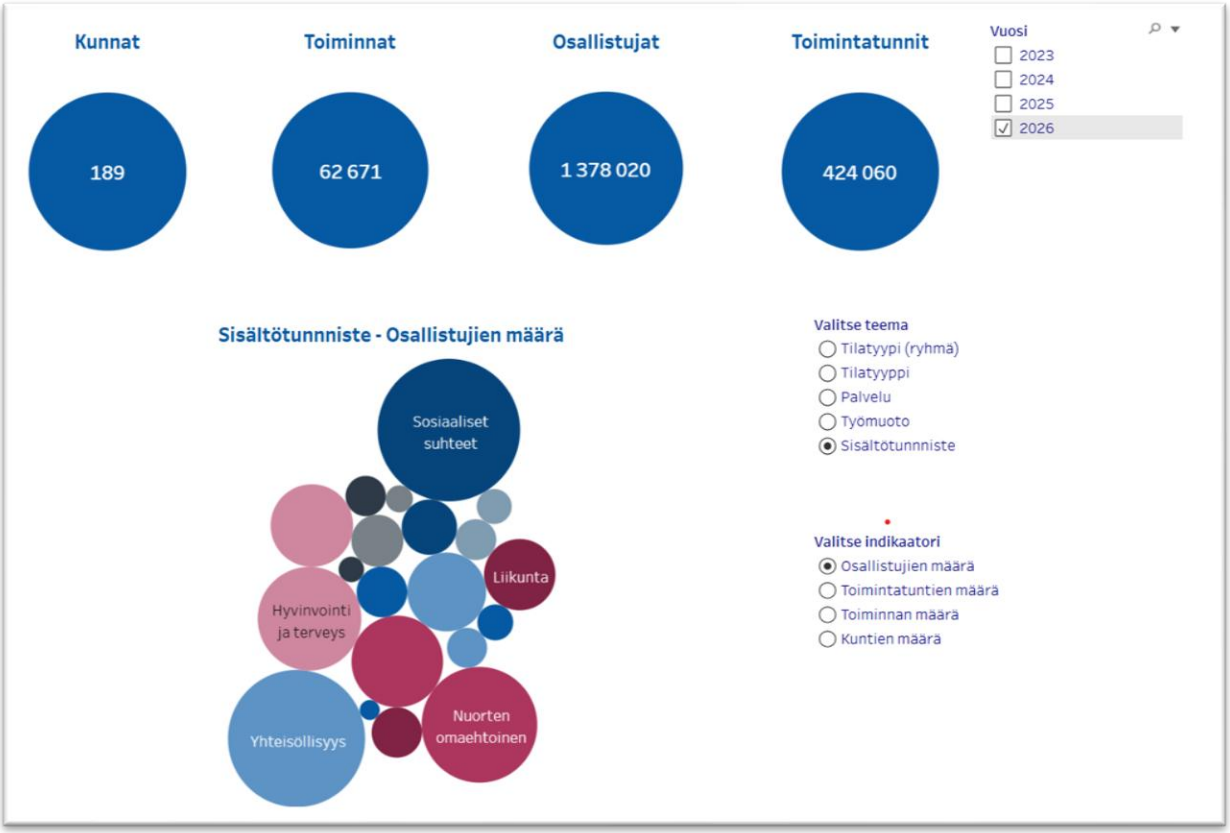
Tämänkaltaiset erot tilastoinnissa ovat haaste yhtenäisen tiedontuotannon rakentumiselle. Datan kerääminen eri lähtökohdista tarkoittaa, ettei myöskään niiden pohjalta tuotettu informaatio tai tieto puhu samasta asiasta. Kun luvut eivät ole vertailukelpoisia, tilastoja on käsiteltävä omina, toimintakohtaisina kokonaisuuksinaan. Nykyinen malli voi palvella eri toimijoita ja heidän tiedontuotannon tarpeitaan, mutta eri toimintamuotoja yhdistävä kokonaiskuva nuorisotyöstä jää rakentumatta. Tällä on väistämättä vaikutuksensa siihen, miten tiedon pohjalta voidaan tehdä koko alaa koskettavia viisaita ratkaisuja.

Nuorisotyön sisältöjä kuvaava data

Tilastotiedon lisäksi nuorisotyössä kerätään myös toiminnan sisältöjä kuvaavaa dataa. Nuorisotyössä toiminnan sisällöllinen data voidaan jakaa kahteen eri osaan: nuorisotyön järjestelmillä kerättävä data ja toiminnan arvioinnin yhteydessä muodostuva data.

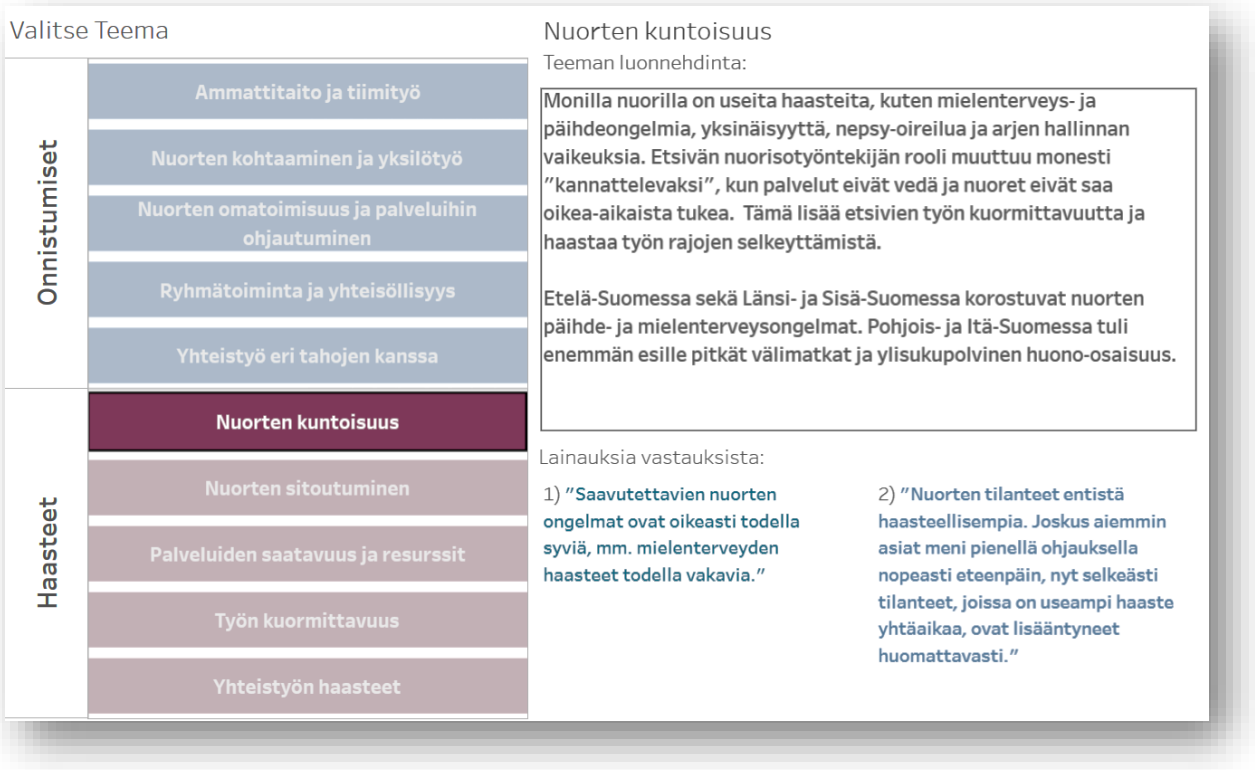
Nuorisotyön järjestelmiin tallennetaan esimerkiksi sisältötunnisteiden avulla dataa toiminnan luonteesta, painopisteistä ja nuorisotyössä käsiteltävistä teemoista. Niiden avulla saadaan informaatiota nuorisotyön moninaisuudesta, ilmiöistä ja nuorisotyön painotuksista. Vaikka kyseessä on nuorisotyön sisällöllinen tiedontuotanto, järjestelmillä kerättävä data on pääasiassa numeraalista.

.

Kuva 1: Dataa nuorisotyön toimintojen sisällöistä (Nuorisotilastot.fi)

Toimintakohtaiset tietojärjestelmät tuottavat yksityiskohtaisempaa tietoa. Esimerkiksi etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa käytettävän *PAR*-asiakastietojärjestelmän datan perusteella saadaan informaatiota esimerkiksi asiakkuuksien kestosta tai yhteistyön tavoista. Lisäksi järjestelmän avulla on mahdollista tarkastella ajankohtaisia ilmiöitä, kuten tehdyn työn onnistumisia ja haasteita. Tällainen tiedontuotanto syventää ymmärrystä etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajojen toiminnasta ja kehittämistarpeista (Into 2026). Myös nuorisotyön sisällöllistä tiedontuotantoa on koottuna Nuorisotilastot.fi -sivustolle, josta asioita voi tarkastella valtakunnallisella tasolla, alueellisella tai paikallisella tasolla.

Kuva 2 Etsivän nuorisotyön haasteita ja onnistumisia kokoavassa raportissa saa tarkempaa informaatiota aiheen sisällöstä valitsemalla teeman. Tässä valittuna haaste: *Nuorten kuntoisuus.* (Nuorisotilasto.fi)

Toisena sisällöllisenä datana voidaan tarkastella arvioinnin yhteydessä muodostuvaa dataa, joka on tyypillisesti osa nuorisotyön laatuun liittyvää tiedontuotantoa. Nuorisotyön laadun arvioinnissa hyödynnetään nuorisotyöhön rakennettuja kriteeristöjä, itsearviointeja ja auditointeja. Kriteereiden hyödyntäminen vaatii perehtymistä ja ajallista resurssointia. Esimerkiksi *Laadukas etsivä nuorisotyö* -itsearviointikriteeristö koostuu 52 kriteeristä ja 8 osiosta ja sen toteuttamista suositellaan kahden vuoden välein (Into ry 2026). *Alueellisen nuorisotyön laatukriteeristön* rakenteessa on 27 tekijää ja tavoitteellisten pienryhmien laatukriteeristöjen rakenteessa 40 eri tekijää (Nöjd 2015, 15–21). Myöhemmin alueellisen työn mallia on kehitetty eteenpäin, mutta nämä kuvaavat hyvin laadun rakentumista nuorisotyössä – se ei ole yksi tai kaksi asiaa, vaan monimutkainen rakennelma.

Lisäymmärrystä laatutyöhön saa tarkastelemalla laatutyötä muissa ammattiryhmissä. Perusopetuksen laatukriteeristö perustuu neljään rakenteelliseen laatukorttiin ja yhdeksään oppilaan kohtaamisen laatukorttiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Tällaista kokonaisuutta on esitetty myös koulunuorisotyön laatutyön lähtökohdaksi (Kauppinen, Kiilakoski & Kivijärvi 2023). Nämä näkökulmat auttavat ymmärtämään, että nuorisotyön sisällöllisen toiminnan data ja siihen liittyvä tiedontuotanto on monimutkaisempaa kuin esimerkiksi tilastoihin pohjautuva tiedontuotanto. Nuorisotyön sisällöllinen tiedontuotanto on vasta rakentumassa, joten sen tarkasteleminen on siten myös haastavaa.

Näkökulmia tiedon tuottamiseen

Nuorisotyön tiedontuotannon tarkastelussa on syytä pohtia, mihin tarpeeseen tietoa tuotetaan ja sen pohjalta, millaista nuoriin, toimintaan ja toimintaympäristöön liittyvää dataa tarvitaan. Tällä hetkellä kerättävä data on suurimmaksi osaksi numeraalista. Tähän liittyy riski, että numerot tulkitaan ilmaisevan asioiden välistä järjestystä, joskus myös tärkeysjärjestystä. Tämä saattaa johtaa yksinkertaistaviin vertailuihin, joissa ilmiöiden erilaiset lähtökohdat ja kontekstuaaliset tekijät eivät tule riittävästi huomioiduiksi. Tulosperusteista, määrällistä mittaamista on kritisoitu siitä, että se luottaa ulkoiseen käsitykseen siitä, mitä pidetään "menestyksenä", ja kaventaa inhimillisen kokemuksen monimutkaisuutta (esim. Coultas 2020; Lowe 2013). Tällaista keskustelua on käyty myös nuorisotyön osalta: nuorisotyön arvo on osoitetusti laajempi ja vivahteikkaampi, kuin voidaan määrällisesti mitata (De St Croix & Doherty 2024; Ord ym. 2021).

Määrällisen ja laadullisen datan jännitteet nuorisotyön arvioinnissa

Viime vuosikymmeninä toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja yhteiskunnallista arvoa on arvioitu yhä enemmän määrällisten mittareiden avulla. Tässä kehityksessä aiemmin laadullisina ja kontekstisidonnaisina ymmärretyt ilmiöt muutetaan numeerisesti mitattavaan muotoon, mikä heijastaa laajempaa epistemologista ja poliittista luottamusta numeroihin päätöksenteon ja arvottamisen välineenä (Ozga 2009; Lingard 2011; Kennedy & Hill 2017). Määrälliseen dataan perustuvan tiedontuotannon vahvistuminen liittyy myös tulosohjauksen ja vaikuttavuusperusteisen rahoituksen yleistymiseen (McGimpsey 2018). On ajateltu, että määrälliset mittarit lisäävät toiminnan läpinäkyvyyttä sekä tarjoavat päätöksenteon ja resurssien kohdentamisen tueksi vertailukelpoista ja systemaattista tietoa. Lisäksi ajatellaan, että numeerinen data mahdollistaa toimijoiden, palveluiden ja toimintamallien vertailun sekä vaikuttavuuden osoittamisen rahoittajille ja muille sidosryhmille. Määrällisten mittareiden käyttämisessä on kuitenkin haasteita. Keskeinen haaste liittyy siihen, että helposti mitattavat ilmiöt alkavat ohjata toimintaa, kun taas vaikeammin mitattavat, esimerkiksi sosiaalisesti merkittävät tavoitteet, jäävät vähemmälle huomiolle (Lingard 2011).

Lisäksi määrällisen arvioinnin korostuminen voi lisätä organisaatioiden tiedontuotannon taakkaa. Darkingin ja kollegoiden (2016) mukaan useat samanaikaiset raportointi- ja arviointivaatimukset johtavat niin sanottuun yhteisödatan kuormitukseen (*community data burden*), jossa merkittävä osa resursseista kohdistuu tiedon tuottamiseen varsinaisen toiminnan sijaan. Tällainen kehitys voi myös ohjata palvelujärjestelmää suosimaan toimintoja, joiden vaikutukset ovat helposti mitattavissa, samalla kun vaikeammin mitattavat mutta yhteisöjen kannalta tärkeät toimintamuodot marginalisoituvat (Lipman, 2013).

Määrällisen datan käyttöä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista nähdä lähtökohtaisesti ongelmallisena. Pikemminkin tutkimuksessa on korostettu tarvetta yhdistää määrällisiä ja laadullisia arviointimenetelmiä siten, että toiminnan monimuotoisuus, kontekstuaalisuus ja pitkän aikavälin vaikutukset tulevat näkyviksi (Baldridge 2014). Määrälliseen dataan pohjautuva tiedontuotanto voi parhaimmillaan tukea vastuullista päätöksentekoa, mutta sen rinnalla tarvitaan osallistavia ja laadullisia arviointikäytäntöjä, jotka tavoittavat myös sellaiset vaikutukset, joita ei voida uskottavasti kuvata pelkkien numeeristen indikaattorien avulla.

Tiedon hyödyntämisen edellytykset

Tiedon tuottaminen ja hyödyntäminen linkittyvät toisiinsa, ja kunnissa toimintaa ohjaavat usein arvolähtöiset valinnat siitä, millaista tietoa tuotetaan (Kivijärvi ym. 2022). Oleellista on, että tiedontuotannossa dataa kerätään, analysoidaan ja jalostetaan sellaiseen muotoon, että se on hyödynnettävissä raportoinnissa, päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä. Tiedontuotannon prosessi vaatii aikaa, järjestelmiä ja työntekijä- ja osaamisresursseja.

Wangin ja Strongin (1996) data- ja informaationlaadun viitekehyksen kautta tiedontuotannon laatua voidaan tarkastella neljän ulottuvuuden kautta:

- tiedon oikeellisuus (*accuracy*): tieto vastaa todellisuutta.
- tiedon kattavuus (*completeness*): kaikki tarvittava tieto on saatavilla ilman aukkoja.
- tiedon ajantasaisuus (*timeliness*): tieto on riittävän tuoretta päätöksenteon hetkellä.
- tiedon yhtenäisyys (*consistency*): eri järjestelmissä tietoa tuotetaan tavalla, joka mahdollistaa luotettavan vertailun.

Suuri osa tiedon laatuun liittyvistä haasteista johtuu operatiivisen tason kirjaamiskäytännöistä. Leen ja Strongin (2003) mukaan tiedon tuottajien on ymmärrettävä, mitä tietoa tarvitaan sekä miten ja miksi siihen liittyvää dataa kerätään. Jos kirjaaminen koetaan pelkäksi hallinnolliseksi pakoksi, tiedon virheellisyys ja puutteellisuus kasvavat. (Lee & Strong 2003.) Selkeät, yhtenäiset säännöt ja prosessit sille, mitä dataa kerätään, vähentävät inhimillisiä virheitä ja hajanaisuutta (Koltay 2016). Lisäksi, mikäli järjestelmät ovat kankeita tai huonosti suunniteltuja, käyttäjät alkavat soveltaa omia "kiertoteitään" (*workarounds*), mikä saattaa myös johtaa laadun heikkenemiseen (Alter 2014).

Nonaka ja Takeuchi (1995) toteavat tutkimuksessaan, ettei tiedon muodostuminen ole lineaarinen ketju vaan jatkuva spiraali. He puhuvat SECI-mallista, jonka lähtökohtana on ero hiljaisen tiedon (*tacit knowledge*) ja eksplisiittisen tiedon (*explicit knowledge*) välillä. Hiljainen tieto on kokemukseen, käytäntöihin, intuitioon ja osaamiseen liittyvää tietoa, jota on vaikea pukea sanoiksi. Eksplisiittinen tieto puolestaan on dokumentoitua, kuvattua ja helposti

jaettavaa tietoa. Kun ihmiset oppivat uutta, heille syntyy uutta hiljaista tietoa, jota voidaan jakaa toisille (*socialization*, sosialisaatio), kuvata auki (*externalization*, ulkoistaminen), yhdistää muuhun tietoon (*combination*, yhdistäminen) ja ottaa käyttöön (*internalization*, sisäistäminen). SECI-malli tarjoaa luontevan jatkon tämän työpaperin alussa kuvatulle DIKW-ajattelulle. DIKW kuvaa tiedon eri muotoja ja niiden suhteita, kun taas SECI kuvaa tiedon sosiaalista, yhteisöllistä ja tulkinnallista luonnetta sekä sitä, miten tieto syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa eikä pelkästään datan jalostamisena. SECI-malli auttaa ymmärtämään, että tiedolla johtaminen ei ole vain datan keräämistä, analysointia ja raportointia, vaan ennen kaikkea tiedon luomista, jakamista ja hyödyntämistä päätöksenteossa. Tiedolla johtamista tarkastelemme omana kokonaisuutena seuraavassa työpaperissamme (Rauas & Kauppinen 2026).

Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä työpaperissa tarkastelemme nuorisotyön tiedontuotannon käytäntöjä kuntien nuorisopalveluissa. Huomiomme kohdistuu yleisesti käytössä oleviin järjestelmiin, datan keräämiseen, analysointiin ja hyödyntämiseen. Kyse on tiedon tuottamisen prosessista, jossa voidaan nähdä olevan kaksi keskeistä informanttiryhmää. Nuorisotyössä dataa kerätään nuorisotyössä toimivilta ammattilaisilta ja nuorisotyöhön osallistuvilta nuorilta. Nämä muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, joka on käytössä miltei jokaisen kunnan nuorisopalvelussa. Tässä työpaperissa tarkastelemme näiden kahden informanttiryhmän tuottaman datan soveltuvuutta nuorisotyön tiedontuotannon lähtökohdaksi sekä sitä, miten tiedontuotantoa analysoidaan nuorisopalveluissa ja miten tuotettua tietoa hyödynnetään.

Tutkimusaineistot

Tarkastelemme nuorisotyön tiedontuotantoa kahden eri tavalla tuotetun aineiston avulla. Haastatteluaineistossa nuorisotyön ammattilaiset kertovat nuorisotyön dokumentointijärjestelmien käytöstä ja siihen liittyvän tiedontuotannon hyödyntämisestä. Haastatteluaineistossa tarkastellaan pääasiassa *NuoDo*- ja *Kompassi* -järjestelmien käyttäjäkokemuksia. Näihin järjestelmiin kirjataan useita eri nuorisotyön toimintoja, kuten nuorisotilatoiminta ja koulunuorisotyö. Aineistoa varten haastateltiin nuorisotyöntekijöitä, esihenkilöitä ja nuorisotyön dokumentointijärjestelmien kehittäjiä. Haastatteluihin osallistui toimijoita kymmenestä kunnasta, joiden joukossa oli sekä asukasluvultaan pieniä kuntia että suuria kaupunkeja. Lisäksi aineisto sisältää nuorten käyttäjäkokemuksia. Haastatteluaineisto perustuu 25 haastatteluun, joissa 33 henkilöä kuvaa näkemyksiään ja kokemuksiaan

nuorisotyössä käytettävien järjestelmien hyödyntämisestä sekä niihin liittyvistä tiedontuotannon käytännöistä.

Toisena aineistona on keväällä 2025 toteutettu kunnallisen nuorisotyön kysely, johon vastasi 199 kunnan nuorisopalvelua. Kyselyssä oli kaksi erillistä, avointa kysymystä liittyen tiedon tuottamiseen ja sen hyödyntämiseen kunnallisessa nuorisotyössä. Ensimmäinen kysymys oli muotoiltu kaksiosaiseksi: Miten kerättyä tietoa analysoidaan ja ketkä osallistuvat tiedon analysointiin? ja toinen kysymys oli: Miten kerättyä tietoa hyödynnetään nuorisotyön johtamisessa? Vaikka kysymykset oli suunnattu tarkoittamaan eri teemoja, vastausten perusteella ne tulkittiin osin samankaltaisiksi. Esimerkiksi jälkimmäisen kysymyksen kohdalla vastauksena saattoi olla vain viittaus edelliseen kysymykseen. Tästä syystä nämä avoimien kysymysten vastaukset yhdistettiin kuvaamaan kokonaisuutena tiedontuotannon käsittelyn ja hyödyntämisen tapoja kuntien nuorisopalveluissa.

Yhdessä nämä kaksi eri aineistoa, haastattelu- ja kyselyaineisto, tarkastelevat samaa aihetta hieman eri näkökulmista. Kunnallisen nuorisotyön kyselyssä dokumentointijärjestelmät oli vain yksi osa tiedontuotantoa, kun taas haastatteluaineisto perustuu nuorisotyön dokumentointijärjestelmien käyttökokemuksiin. Kumpaakin aineistoa tarkastellaan tässä työpaperissa tiedon tuottamisen näkökulmasta,

Nuorisotyön tiedontuotanto

Tarkastelemme nuorisotyössä tapahtuvaa tiedontuotantoa kokonaisuutena, jossa dataa tuotetaan sekä nuorisotyön dokumentointijärjestelmien kautta että nuorilta kerättynä. Yhdessä nämä kaksi kanavaa muodostavat rungon nuorisotyön tiedontuotannolle. Ammattilaisten roolia tarkastelemme heidän dokumentointijärjestelmiin liittyvien käyttäjäkokemustensa sekä kertyvän datan hyödyllisyyttä ja hyödyntämistä koskevien arvioiden avulla. Nuorilta kerättäviä näkemyksiä tarkastelemme yleisesti tiedontuotannon näkökulmasta eli miten ja millä tavoilla nuorilta saadaan ja kerätään näkemyksiä, jotka jalostuvat nuorisotyössä käytettäväksi informaatioksi ja tiedoksi. Suorilla lainauksilla tuomme ilmi, miten asia on sanoitettu aineistossa.

Ammattilaisten näkemykset ja kokemukset tiedontuotannosta

Dokumentointijärjestelmät ovat melko tuore asia nuorisotyön toimialalla ja niiden käyttö on yleistynyt vasta viime vuosina. Tiedontuotanto on siten vaiheessa, jossa järjestelmien käyttöä ja niiden hyödyntämistä opetellaan. Tämä näkyy aineistossa esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden epävarmuutena kirjaamisen tavoista, ja pohtimisena kirjaamisen

hyödyllisyydestä ja hyödyntämisestä. Asenne nuorisotyön dokumentointijärjestelmiä kohtaan on pääasiassa myönteinen. Niiden merkitys nuorisotyön näkyväksi tekemisessä tunnistetaan ja tällä arvioidaan olevan merkitystä myös toimialan rahoitukseen. Lisäksi tiedontuotannon nähdään vakauttavan toimialaa.

> *vihdoin meil on joku alusta, mihin me-, ku meidän täytyy saada näkyväks ja numeroilla. Tää on hyvä, et tää kehittyy ja tehdään. (H10)*
>
> *…tän työkalun [dokumentointijärjestelmä] tarkotus on nimenomaan jykevöittää koko nuorisotyön asemaa Suomessa… (H4)*

Aineiston perusteella näyttää siltä että, kun dokumentointijärjestelmä on otettu käyttöön nuorisopalveluissa, pääsääntöisesti jokaisen työntekijän tulee kirjata järjestelmään toimintansa. Työntekijän digitaidot vaikuttavat kirjaamisen omaksumiseen, mutta perehdytyksellä kirjaaminen onnistui.

> *… ja sitten taas näillä, joilla oli ehkä digitaalisten taitojen kanssa vähän haasteita, niin niillä oli vähän enemmän myöskin haasteita opetella, mutta kyllä hekin sitten oppi sen* (H19)

Aineistossa nuorta työntekijäsukupolvea pidettiin lähtökohtaisesti valmiimpana erilaisten järjestelmien käyttäjäksi:

> *ne on kasvaneet tohon puhelimeen melkei nii, että siitä on tullu niille ylimääräne elin. Niille periaatteessa on ihan sama vaikka sinne laitetaan mitkä appit, ja se on niille semmone aika luonnollinen asia.* (H13)

Dokumentointijärjestelmien hajanaisuus tulee aineistossa esiin esimerkiksi toisinaan esiintyvistä tuplakirjaamisista, jolloin asioita tulee kirjata kahteen eri järjestelmään. Tällöin osallistujat kirjataan toiminnan omaan järjestelmään ja nuorisotyön yleisjärjestelmään, jota *Kompassi* ja *NuoDo* edustavat. Joissakin työyhteisöissä on tehty valinta tuplakirjaamisen välttämiseksi ja toiminta kirjataan vain toiseen järjestelmään. Yleensä valinta perustuu hyödyllisyyteen, kumpi järjestelmä on kyseessä olevan toiminnan kannalta tarpeellisempi.

Nuorisotyön dokumentointi keskittyy tilastoihin ja numeroihin

Haastattelujen perusteella nuorisotyön kirjaaminen keskittyy numeroihin, eikä sitä pidetä tavoitteellisena tilana. Huolta aiheuttaa järjestelmien heikko kyky tuoda esille nuorisotyön kasvatuksellista tehtävää. Pelkästään nuorten osallistumisten kirjaaminen herätti erilaisia ajatuksia.

Mut sitten omalla tavallaan sit taas must tuntuu, et oma työ ainaki kärsii siitä, et ne nuoret pidetään vaan sellasina numeroina. Näin monta nuorta sä olet nyt pystynyt kohtaamaan tai tällästä. (H10)

Ethän sä nää sieltä, et onko haastavia tilanteita kuinka paljon, et saattaa olla pienempi porukka ja enemmän haasteita. Sit saattaa olla iha jäätävä määrä porukkaa, ketkä tuleeki hyvin toimeen tai ei tarvikaa niin paljo ohjausta. (H7)

Lisäksi osallistujien tilastoimiseen liittyi myös muita haasteita, koska nuorisotyön yleiset dokumentointijärjestelmät eivät tuota tietoa eri nuorista vaan yhteensä osallistuneista.

Sieltä saa lukumääriä, että kuinka monta on osallistunut, mut sitten tietysti …kysytään esimerkiksi sitä, että kuinka monta [eri] nuorta on... Meidän toiminnassa mukana, niin semmostahan sieltä ei saa. (H5)

Nuorisotyö ei aina voinut myöskään vaikuttaa osallistujamäärään, jolloin osallistujamäärän merkitys tulee asettaa sille kuuluvaan asemaan toimintoja tarkastellessa ja toimintojen tiedolla johtamisessa.

et mehän ei voida vaikuttaa siihen, et minkä kokoinen luokka vaikka tulee meille. Eli sillä tavallaan numerolla itessään ei oo merkitystä vaan se, et se toiminto on olemassa. (H1)

Nuorisotyön kirjaaminen numeroina voi tuntua työntekijästä jo lähtökohtaisesti epämiellyttävältä: nuoria ei haluta ajatella lukumääränä. Työntekijät kokevat numeroihin painottuvan kirjaamisen ristiriitaiseksi ja toivoivat tapoja, joissa tehty nuorisotyö tulisi muulla tavalla näkyväksi. Numeroihin keskittyvä dokumentointi herättää myös huolta vääränlaisen kehityksen ja väärinkäytön mahdollisuuden näkökulmasta.

Mitä se voi aiheuttaa, on se, et ihmiset rupee just, tää on ehkä inhottavasti sanottu, mut kikkailemaan niil luvuilla. Et tavallaan sitte, et raportoidaan just sitä, et myö on sanonu moi sadalle nuorelle, vaikka se ei, ku se ei oo nuorisotyötä. (H4)

Dokumentointijärjestelmien käytössä on puutteita

Dokumentointijärjestelmiin kirjataan toimintaa monipuolisesti, mutta kaikkien toimintojen dokumentointiin järjestelmät eivät taivu. Avoimet ja ryhmämuotoiset toiminnat ovat pääsääntöisesti yksinkertaista kirjata, mutta esimerkiksi yksittäisen nuoren kanssa käytyjen keskusteluihin liittyy erilaisia kirjaamistapoja, ja nämä keskustelut jäävät usein myös kirjaamatta.

ne yksilökäynnit täs mun tapaukses tai digitaalinen viestittely ja tämmönen multa jää kirjaamatta, koska se vie ihan tuhottomasti aikaa. (H21)

ne selkeet sellaset, että on joku teematunti tai teemapäivä tai oppilaskuntatoiminta tai tukaritoiminta tai joku tällänen. Ne tulee. Mut sitte niitä sellasia lyhyempiä ja pienempiä

juttuja, mitä siellä tulee, niin niis ei oo. Niihin meiän tarvis kehittää yhtenäinen ymmärrys, et millä niitä tilastoidaan siellä tai sillai. Parempi ois, jos se valtakunnallisesti ois määritelty jotenki.(H9)

Yksilötyöstä on saatettu myös tehdä päätös, että se tilastoidaan vain silloin, kun se on etukäteen sovittu tapaaminen.

Niin, tää on suunnitelmallisesti tuetut yksilönuoret, eli siis jos sul on sovittu tapaaminen jonku nuoren kanssa ja sitte se toistuu muutaman kerran- (H9)

Aineistossa kuvataan, että yksilötyötä on pyritty tuomaan esiin esimerkiksi rakentamalla sille oma paikka järjestelmään.

Toimintoihin semmonen oma kohta, että yksilötyö tilaillassa. Niihin ollaan sitten yritetty pistää niitä, mutta... Sekin on vähän vaikeeta aina miettiä, että missä kohtaa mä merkkaan sen... … Ja missä en. Se on ollut ehkä haastavaa, mutta... Joskus ne on ollut hyvin selkeitä, että sä menet toimistoon juttelemaan yhden nuoren kanssa yhdestä, tai jostain asiasta, niin... Esimerkiks, kyllä, joo, niitä merkataan. (H17)

Yksilötyön kirjaaminen toimii esimerkkinä erilaisista kirjaamisen tavoista ja myös järjestelmien puutteista tavoittaa nuorisotyön kerroksellisuuta. Kirjaamiskäytäntöihin sisältyy epävarmuustekijöitä. Yhteisiä käytäntöjä ei välttämättä ole edes työyhteisön sisällä:

Koska jokanen tila myös merkkaa vähän niin ku omal otsikoinnillaan ja vähän eri tavalla.(H20)

Dokumentointijärjestelmien käyttöön kaivataan valtakunnallista ohjausta:

Tai sitten ehkä valtakunnallisesti vähän niinku suuntaviivoja, että mitä haetaan tai mitä halutaan. (H1)

Kirjaamiseen liittyvät kokemukset vaihtelevat työntekijöiden välillä. Aineiston perusteella vaihtelua selittävät ainakin osittain erot dokumentointijärjestelmien käyttöön saadussa perehdytyksessä, järjestelmien käyttöä koskevassa osaamisessa sekä ajatuksissa järjestelmien hyödyllisyydestä. Lisäksi dokumentointijärjestelmien käyttöön liittyy organisaatio-, yksikkö- ja tiimikohtaisia toimintatapoja, jotka muokkaavat kirjaamiskäytäntöjä.

Nuorten näkemykset ja kokemukset tiedontuotannossa

Nuoret ovat nuorisotyön keskiössä, ja heidän näkemyksensä ja kokemuksensa ovat tärkeä osa sekä nuorisotyön arkea että sen kehittämistä. Nuorisokeskeisyyttä korostava ote nuorisotyössä saattaa johdattaa tulkitsemaan nuorilta kerättäviä näkemyksiä ja kokemuksia melko suoraviivaisesti tietona, jolloin niihin ei kohdistu juurikaan analysointia tai kriittistä arviointia. Nuorilta kerättyjä näkemyksiä ei mielletä myöskään useinkaan dataksi, vaikka tiedontuotannon näkökulmasta niitä voidaan tarkastella sellaisina.

Nuorilta kerättävää dataa jäsentyy sisällön perusteella neljään kategoriaan: nuorten tarpeet, kokemukset ja toiveet, nuorten palaute toiminnasta, nuorten näkemykset nuorisotyöstä ja nuorten arviot nuorisotyön vaikutuksista. Tarkastelemme näitä kategorioita seuraavaksi tiedontuotannon näkökulmasta.

1) **Toiminnassa välittyvät nuorten omat tarpeet, kokemukset ja toiveet**

Nuorisotyön kohtaamisissa välittyy nuorten näkemyksiä ja kokemuksia sekä tehdään havaintoja, joita ei pääasiassa kirjata mihinkään. Tiedontuotannon näkökulmasta kyse on työntekijän nuorelta kuulemista toiveista, tarpeista ja kokemuksista. Nämä voivat liittyä monenlaisiin asioihin esimerkiksi arjen käytännön valintoihin, kuten nuorisotiloilla valmistettavaan ruokaan, tai pitkäjänteisempiin kysymyksiin, kuten nuoren tulevaisuuden tavoitteiden määrittelyyn. Tämänkaltainen kohtaaminen ja vuorovaikutus koetaan olennaiseksi nuorisotyössä ja sen rinnalla järjestelmiin kirjaaminen voi tuntua vähemmän tärkeämmältä.

> *Sit must tuntuu, et se vie aikaa siltä oikeelta, konkreettiselta työltä. Mitä enemmän aikaa sä oot näpyttelemässä läppärille niitä numeroita, niin sitä vähemmän sä oot kohtaamassa niitä numeroita, heittomerkeissä. (H10)*

Tällaiset nuorten kanssa toiminnassa syntyvät havainnot ovat yksi osa nuorisotyön tiedontuotantoa ja ne ovat vaikuttamassa arjessa suoraan toimintojen sisältöihin, painotuksiin ja toteutustapoihin. Myös nuorten ohjaus perustuu usein nuoren omiin kuvauksiin tilanteestaan sekä sen pohjalta työntekijän ja nuoren välisessä vuorovaikutuksessa rakentuvaan yhteiseen pohdintaan.

2) **Nuorten palaute toiminnasta**

Toinen kategoria on nuorilta kerättävä palaute toiminnoista. Haastatteluaineiston mukaan nuorilta kerättiin usein palautetta toiminnoista. Kyselyjä tehtiin webropol-, word-, ja muilla ohjelmilla ja niiden tarkoitus oli kerätä osallistujien kokemuksia ja näkemyksiä työn kehittämisen tueksi.

> *Mut sit leireiltä otetaan leiripalautteet erikseen ja sitten... Kyl meillä oikeestaan jokainen, kun on jotain erityistoimintaa tai eri-, niin sitten kysytään jollakin muotoo sitä palautetta* (H18)

Nuorisotyössä on erilaisia tapoja kerätä palautetta toiminnoista. Palautetta hyödynnetään tiedontuotannossa ja myös suoraan toimintojen kehittämisessä. Palautetta kerättiin aineiston perusteella pääasiassa kirjallisesti ja anonyymisti.

3) **Nuorten näkemykset nuorisotyöstä**

Kolmas kategoria kuvaa dataa, jossa nuoret arvioivat nuorisotyötä ja sen toimintoja. Näitä näkemyksiä kerätään toimintaan osallistuvilta nuorilta esimerkiksi osana *Sovari -kyselyä* ja *Nuorten kyselyä*. Tämänkaltainen nuorten näkemyksiin perustuva data on aineiston mukaan erityisen arvokasta työntekijöiden näkökulmasta, koska se tuottaa informaatiota toimintojen onnistumisesta, ja siten myös nuorisotyön onnistumisesta. Se toimii ikään kuin voimakkaampana palautteena kuin suoraan toiminnasta kerätty palaute.

> *kertoo myös siitä, että miten nuoret arvostaa, että on joku palvelu, johon saa hyvin nopeasti ja joustavasti yhteyden ja joka pitää myös sitä yhteyttä aktiivisesti* (H24)
>
> *niin täytyy sanoo, että onhan tää suuri kiitos meijän ohjaajille. Ne tekee ihan hirvittävän hyvää työtä, kun kattoo, että täähän on se tärkein... Palaute. …Että kyl sanon heille aina tässä yhteydessä, että täytyy olla ylpeä omasta työstään, että te, tekee kyl niit, niin hyvää työtä*. (H18)

Myös tutkimuksessa on viime vuosina hyödynnetty erilaisia kyselyjä nuorten näkemysten kartoittamiseksi nuorisotyöstä. Tästä esimerkkinä vuoden 2025 *Itä-Suomen nuorisopuntari*, johon vastasi yli 2 500 nuorta kolmesta Itä-Suomen maakunnasta: Pohjois-Karjalasta, Pohjois-Savosta ja Etelä-Savosta. Tutkimuksessa tarkasteltiin esimerkiksi sitä, mitä nuoret ajattelevat nuorisotyöstä. (Saari, Ronkainen & Kiilakoski 2026.)

4) Nuorten arviot nuorisotyön vaikutuksista

Neljäntenä kategoriana on data, jossa nuoret arvioivat nuorisotyöhön osallistumisen vaikutuksia. Kyse on esimerkiksi siitä, että nuoret arvioivat nuorisotyön toimintoihin osallistumisen vaikutusta sosiaalisten taitojen kehittymisessä.

> *Kokonaisuudessaan vois sanoa, että Sovari osoittaa, että myös etsivässä nuorisotyössä sosiaalinen vahvistuminen on hyvin kokonaisvaltaista ja että etsivä nuorisotyö vastaa nuorten tarpeisiin ja ne saa siitä sellaista tukea, joka vahvistaa sitä hyvinvointia, toimijuutta ja osallisuutta näillä nuorilla.* (H24)

Nuorten arvioita nuorisotyön vaikutuksista kysytään pääosin kyselyillä. Esimerkiksi Osaamiskeskus Kanuunan (2020–2024) kehittämässä *Nuorten Kyselyssä* nuoret arvioivat nuorisotilatoimintaan osallistumisen vaikutuksista. *Sovari*-kysely (sosiaalisen vahvistumisen mittari) tuottaa dataa etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan vaikutuksista elämäntaitoihin. Myös aikaisemmin mainitussa Itä-Suomen puntarikyselyssä oli tematiikkaan liittyvä kysymys: *Mitä olet oppinut tai saanut elämääsi nuorisotyön ja/tai nuorisotyöntekijöiden toiminnan kautta?*

Neljäs kategoria lähestyy näkökulmaa, johon latautuu tiedontuotannollisia odotuksia nuorisotyön kentällä. Kyse on vaikutusten ja vielä laajemmin nuorisotyön vaikuttavuuden arvioinnista. Tällä hetkellä arviointia voidaan pääasiassa tehdä tuottamalla tietoa välittömistä tuloksista ja vaikutuksista. Nuorisotyön laajempaa vaikuttavuutta saattaa olla hyödyllisempää arvioida yhteistyössä muiden kuntien kanssa, ja myös valtakunnallisesti. Tällaiseen kuntien nuorisotoimilla ei useinkaan ole riittävästi aikaa tai osaamista. (ks. Kivijärvi ym. 2022.) Aihetta käsitellään tarkemmin Altiuksen valmisteilla olevassa työpaperissa, joka julkaistaan myöhemmin tänä vuonna.

Kirjoitettua ja kirjoittamatonta dataa

Nuorisotyön tiedontuotannon yksityiskohtainen tarkasteleminen osoittaa nuorilta kerättävän datan monipuolisuutta. Se, miten edellisessä luvussa kuvatut sisällöt toteutuvat yksittäisten kuntien nuorisopalveluissa, vaatisi lisätutkimuksia. Oletettavaa on, että nuorten näkemysten huomioiminen ei välttämättä ole kaikilta osin tunnistettua, eikä informaation tai tiedon hyödyntäminen ole aina tietoista. Nuorilta kerätyt näkemykset kartuttavat sekä työntekijöiden hiljaista tietoa että järjestelmissä näkyviä numeroita ja pylväitä.

Nuorisotyössä on mahdollisuus monen tasoiseen nuorten kuulemiseen ja tätä selittänee osaltaan myös nuorisotyön osallisuuteen liittyvät tehtävät. Tässä yhteydessä tiedon tuottaminen ja tiedon hyödyntäminen näyttäytyvät osaksi toisiinsa kietoutuneelta. Tällaista symbioosia voi tulla myös rikkomaan kirjaamisen vaade, vaikka kaikkea ei ole mielekästä tai edes mahdollista kirjata. Nykyinen tiedontuotannon kulttuuri voi luoda sen kaltaista painetta, että vain kirjattu data ja mitattavissa olevat tekijät ovat hyödynnettävissä tiedontuotannon ja päätöksenteon taustalla.

Nuorilta kerättävät näkemykset voidaan jakaa kahteen ryhmään: dataksi, joka kirjataan, ja dataksi, joka jää kirjaamatta, mutta joka auttaa työntekijää kerryttämään hiljaista tietoa, nuorisotyön asiantuntijuutta ja nuorisotyöntekijöiden kokemukseen pohjautuvaa osaamista. Neljän kategorian jaottelussa ensimmäinen taso, jossa nuorten kanssa keskustellaan muun muassa arjen asioista, jää usein kirjaamatta. Tosin osa käytössä olevista järjestelmistä, kuten etsivän nuorisotyön *Parent* -järjestelmä, tarjoaa mahdollisuuden erilaisten asioiden ja huomioiden kirjaamiseen. Nuorilta kerättävään palautteen keräämiseen on usein rakentunut oma paikallinen tapa, jossa hyödynnetään esimerkiksi Webropol- tai Forms –työkaluja. Näistä kertyvä data on toiminnan järjestäjän hyödynnettävissä, mutta aineiston perusteella niistä laaditaan harvoin erillisiä kirjallisia raportteja. Myös nuorisotyön dokumentointijärjestelmiin on kehitetty palautteen keräämisen työkaluja, mutta niitä hyödynnettiin harvoin ja niiden koettiin harvoin vastaavan tarpeeseen. Kaksi viimeistä

kategoriaa liittyvät usein tutkimuksen tai selvityksen tekemiseen, jolloin myös kerätty data dokumentoidaan ja raportoidaan kirjallisesti. Nuorisotyön tiedontuotannossa hyödynnetään sekä dokumentoitua että dokumentoimatonta nuorilta kerättyä dataa.

Matka datasta tiedon hyödyntämiseen

Toisena kokonaisuutena tarkastelemme analysointia osana tiedontuotantoa. Tämä kattaa sekä datan analysoinnin että sellaiset analyysin muodot, joissa dataa ja informaatiota kontekstualisoidaan paikallisiin olosuhteisiin ja käytännön työhön. Kyse on siitä, miten data ja informaatio jalostuvat toiminnassa hyödynnettäväksi tiedoksi. Lisäksi tarkastelemme, millaisia edellytyksiä nykyiset tiedontuotannon käytännöt luovat tiedon hyödyntämiselle, ja muodostamme aineiston perusteella tilannekuvan tiedon hyödyntämisen nykytilasta nuorisotyössä.

Datan analysointiin liittyy vaihtelevia käytäntöjä

Nuorisotyössä datan analysointiin ei näyttäisi olevan yhtenäisiä toimintatapoja, vaan käytännöt vaihtelevat organisaatioittain ja toimintaympäristöittäin. Nykyistä tilannetta kuvaakin ehkä osuvasti erään kunnan kuvaus asiasta:

> *Tiedon analysointiin ei ole vakiintuneita käytänteitä tai liiemmin suunnitelmallisuutta* (K).

Näyttää siltä, että kunnan nuorisopalvelut analysoivat aineistoja jollakin tavalla ja jollakin kokoonpanolla, ja sitten asiasta raportoidaan johdolle ja päättäjille. Kapeimmillaan kerätyn datan koonti ja siihen liittyvä mahdollinen analysointi on esihenkilön vastuulla:

> *Nuorisopalvelupäällikkö kerää puolivuosittain tiedot yhteen.* (K)

Laajimmillaan analysointiin osallistuu koko henkilöstö. Suurissa työyhteisöissä tämä ilmenee siten, että tiedon analysointiin ja tulkintaan osallistuu henkilöstöä organisaation eri tasoilta:

> *Palvelualueen johtoryhmä, palvelukokonaisuuden johtoryhmä sekä tietopalveluasiantuntijat, osin myös kaikki lähijohtajat ja henkilökunta. (K)*

Toisinaan analysoitavan datan tai informaation alkuperä määrittää sen, kuka tai ketkä osallistuvat analysointiin. Tämä kertoo tiedontuottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta, mutta myös yhteisestä tehtävästä tiedontuotannon toteuttamisessa ja hyödyntämisessä.

> *Riippuu tiedon lähteestä. Kouluterveystiedon tuloksia analysoi esimerkiksi hyvinvointikoordinaattori ja nuorisokoordinaattori. NuoDoon kerättyä tietoa koko nuorisopalveluiden henkilökunta. (K)*

Myös nuoret saattoivat osallistua datan analysointiin:

> *...ja mahdollisesti myös nuoret osallistuvat tiedon tulkintaan ja arviointiin.* (K)

Ihanteellisessa tilanteessa nuorten näkemykset, kokemukset ja osaaminen ovat keskeinen osa nuorisotyötä koskevaa analysointia. Aineiston perusteella tällaiset käytännöt ovat kuitenkin harvinaisia, ja nuorisovaltuusto oli ainoa mainittu rakenne, joka saattoi olla mukana tiedontuottamisen eri vaiheissa. Toisaalta tässä, kuten kaikissa tiedontuotannon vaiheissa, tulee huomioida, että nuoret tulevat ensisijaisesti osallistumaan nuorisotyön toimintoihin. Tiedontuotannon kriteerit ja tavoitteet väistyvät, jos ne voivat vahingoittaa tai vaarantaa nuorisotyön toteuttamista.

Tiedon hyödyntämisen tapoja

Dokumentointijärjestelmät näyttäytyvät aineiston perusteella ennen kaikkea tilastoinnin työkaluina. Tätä selittää osaltaan se, että järjestelmien tuottama tieto on pääosin määrällistä. Tämä rajoittaa myös niiden roolia tiedontuotannon kokonaisuudessa, jolloin kirjaamisen ensisijaiseksi tehtäväksi näyttäytyy nuorisotyön näkyväksi tekeminen. Aineiston perusteella järjestelmien käytölle ja niistä saatavien raporttien hyödyntämiselle on tunnistettavissa neljä keskeistä kohderyhmää.

1) Päättäjät ja rahoittajat

Dokumentointijärjestelmistä saatavaa dataa ja siitä rakentuvaa informaatiota ja tietoa hyödynnetään raportoinnissa esimerkiksi päättäjille tai rahoittajille.

> *…Ylemmällekin taholle semmosta dataa tavallaan siitä, et paljonko me tehdään, niin ne on aina ihan vaikuttuneita meijän luvuista.(H1)*

> *Kun näkee, et esimerkiks miten etsivät tilastoi isosti, ja kun ne näyttää sitä siellä somessa ja kaikille, että katsokaan kuinka hienot luvut, niin ne saa myös rahoitusta, niin tääkin on yks motivaattori* (H19)

Järjestelmän ajatteleminen tilastoimisena saattoi tuoda myös levollisuutta kirjaamiseen, koska järjestelmässä oli tällöin kyse tiettyjen asioiden mekaanisesta kirjaamisesta.

> *...siel on se päivämäärä, siel on se meidän toiminta, siel on se määrä, that's it. Se ei oo mulle muuta ku tilastointijärjestelmä. (H7)*

> *mulle on jääny semmonen käsitys, että myös näillä tilastointijärjestelmillä on se arvo, että päättäjät sitten saa jonkun toimintakertomuksen, että näkee kuinka paljon meillä käy nuoria vuosittain. (H1)*

2) Toimintakertomukset ja muut asiakirjat

Järjestelmistä saatavaa dataa ja siitä rakentuvaa informaatiota ja tietoa hyödynnetään erilaisiin kunnassa tuotettaviin asiakirjoihin ja vuosikatsauksiin. Lisäksi dataa hyödynnettiin osana kuntien laajempaa lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä, johon lukeutuu esimerkiksi erilaisten suunnitelmien ja raporttien kokoamista:

> *Informationen presenteras i bland annat verksamhetsberättelse och välfärdsrapport. (K)*
>
> *… ne vaikuttavat Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja -kertomukseen, sekä kaupunkistrategian painopistealueisiin. (K)*

Aineistoissa mainitaan lukusia kunnan asiakirjoja, joissa hyödynnetään nuorisotyön tiedontuotantoa. Tällaisia ovat muun muassa toimintakertomus, hyvinvointiraportti, hyvinvointikertomus, hyvinvointisuunnitelma, hyvinvointi-, terveys- ja turvallisuussuunnitelma, opiskeluhuollon suunnitelma, palvelusuunnitelma, osavuosikatsaus, kuntastrategia, talousarvio ja toimintasuunnitelma.

3) Nuorisotyön tunnettuus yhteiskunnassa

Nuorisotyön datan keräämistä ja siitä rakentuvaa informaatiota ja tietoa hyödynnetään nuorisotyön näkyväksi tekemiseksi omassa toimintaympäristössä erilaisille sidosryhmille ja laajemminkin.

> *Et esimerkiks, et mä meen itse edustamaan nuorisopalveluita johonki vaikka koululle tai muualle, missä ihmiset ei välttämättä ihan ymmärrä, et mitä mä teen ja mitä ne asiakaskohtaamiset ja -määrät on, niin mä oon kokenu sen tosi kivaks, et mä pystyn sieltä poimii, et minkälaisia ihmismääriä mää esimerkiks kohtaan päivässä tai viikossa tai vaikka sen kolmen kuukauden sisällä (H6)*

Nuorisotyön tiedontuotanto on monipuolistunut koskemaan eri toimintoja ja tähän kehitykseen esitettiin aineistossa myönteisiä näkemyksiä. Merkityksellisenä koetaan myös valtakunnalliseen tiedontuotantoon osallistuminen. Nuorisotyön tiedontuotanto koetaan toimialan arvostusta vahvistavana tekijänä:

> *Mun mielest sil on painoarvoo. Meillä on valtakunnallinen järjestelmä, ihan samal taval ku etsiväs nuorisotyössä on valtakunnallinen järjestelmä, niin nyt tässä yhteisöllises nuorisotyössäkin olis sitte tää tää oma valtakunnallinen, et tää ei oo mitään tämmöst, no, kunhan, mitähän te nyt siel puuhailette. (H9)*

4) Työntekijälle itselleen

Järjestelmiin kirjaaminen ja siitä rakentuva tiedontuotanto toimii myös osoituksena tehdystä työstä ja auttaa työntekijää tunnistamaan tehtyä työtä. Järjestelmien avulla kootaan yhteen työn eri osa-alueita, tuetaan työn kokonaisuuden hahmottamista ja vahvistetaan kokemusta työn merkityksellisyydestä. Tällaisessa tilanteessa dokumentointijärjestelmän käyttö ja sieltä saatava data tukee työntekijän työhyvinvointia.

> *Mun mielestä se on ainaki sillai kiva, että ku monesti miettii ite, että en mä oo tehny tänään ehkä mitään. Mut sitte riittää, ku menee kattoon tota [järjestelmän] etusivua… (H3)*

Yksittäinen työntekijä saattoi hyödyntää järjestelmästä saatavia raportteja oman työn näkyväksi tekemiseen.

> *On, ja mä tykkään Nuodossa siitä, et sieltä saa sen piirakan ja sen nuorisotyön lukuina. Sitte jos tulee koululla jotain kommenttia siitä, että työ on vaan sitä nuokkarin pitoo ja muutamaa teematuntia, mut ku sä saat siihen koko vuoden, et hei, mä oon tehny näin monta tuntia oikeesti töitä nuorten kanssa, ni se on aivan ihana läväyttää sinne omaan työ-Instagramiin, et missä opettajat mua seuraa. (H10)*

Aineiston perusteella näyttää siltä, että dokumentointijärjestelmän käyttöä ohjaavat usein ulkoiset vaatimukset, kuten raportointi päättäjille tai rahoittajille. Kirjaamisen hyödyntäminen muulla tavoin kuten toiminnan kehittämiseen näyttää tämän aineiston valossa pistemäiseltä. Tästä esimerkkeinä tilastotietojen tarkastelu toistuvien tapahtumien yhteydessä tai datan hyödyntäminen perehdytyksen tukena.

> *Tapahtumia kyllä, et jos meil kerran vuodessa on tapahtuma, niin kyllä me käydään aika usein katsomassa, et mites muuten viimeksi oli. Tuliko niit saman verran vai ylitettiinkö.* (H19)
>
> *Sillon ku mä alotin tässä työssä kaks ja puoli vuotta sitten, ni mä kävin lukemassa Nuodosta, et millasta siel on… (H10)*

Vastaajilla ei myöskään aina ollut selkeää käsitystä siitä, miten dokumentointijärjestelmistä kertyvää dataa hyödynnetään. Sen sijaan, jos valtakunnallinen tiedontuotanto oli tuttua, järjestelmien käyttö saatettiin yhdistää siihen:

> *En mä tiedä, mutta se, mihkä ne menee jatkoon, eiks ne mee sinne nuorisotilastot...? (H5)*

Nykyisessä tilanteessa korostuvat nuorisotyön näkyväksi tekeminen ja erilaisiin strategiatyöhön osallistuminen.

Mut tähän tilastointiin, ni se on ehkä semmonen, et siin nähdään, et se on olennaisinta esihenkilölle. Ja se, et se on olennaista sitä varten, että nähdä, miksi meil tarvitaan rahotusta kunnalta, miksi tää työ on tärkeetä, et oikeesti meillä on nuoria, ketkä on meiän asiakkaita. Et periaattees itsessään meille, meitä varten, meiän työn kehittämiseks, ei mun mielest oo oikeestaan koskaan käyty hirveesti läpi. (H20)

Tavoitteena on viedä kerran vuodessa lautakunnalle kokonaiskuva siitä, mitä nuorisotyölle kuuluu. (K)

Kohti nuorisotyön yhteistä tietopohjaa

Nuorisotyön tiedontuotanto näyttäytyy aineiston perusteella moniulotteisena kokonaisuutena, jossa korostuvat paikalliset ja toimintakohtaiset käytännöt. Samalla nuorisotyössä on meneillään muutos, jossa dokumentoinnin kulttuuri on vahvistumassa osaksi alan toimintatapoja. Tiedontuotannon käytännöt ovat kuitenkin vielä osin vakiintumattomia, mikä näkyy sekä tiedon tuottamisessa että sen hyödyntämisessä. Lopuksi tarkastelemme tiedontuotannon nykytilaa, sen suhdetta nuorisotyön työkulttuuriin sekä mahdollisuuksia rakentaa yhteistä tietopohjaa.

Nuorisotyön tiedontuotannon nykytila

Nuorisotyöhön rantautunut kirjaaminen ja dokumentointijärjestelmien käyttö luo lähtökohtia raportoinnille, nuorisotyön arvioinnille, mittareiden rakentamiselle ja toiminnan kehittämiselle. Tässä tiedontuottamisen ja tiedon hyödyntämisen kokonaisuudessa tulee pohtia keskeiset kysymykset huolellisesti: Arvioidaanko palvelun tuottajaa (nuorisopalvelut), palvelun kohdetta (nuori) vai itse palvelua (nuorisotyö)? Tarkastellaanko asiaa tuottajan vai palvelun käyttäjän näkökulmasta? jne. Tiedontuottamisen prosessi vaatii suunnitelmallisuutta ja valintojen tekemistä erilaisten näkökulmien välillä.

Kun tarkastelemme aineistoa Wangin ja Strongin (1996) data- ja informaatiolaadun viitekehyksen avulla, tiedontuotannon suurimmat haasteet liittyvät tiedon yhtenäisyyteen. Nuorisotyössä käytetään erilaisia dokumentointijärjestelmiä, käsitteitä ja kirjaamiskäytäntöjä, minkä vuoksi yhtenäisen kokonaiskuvan muodostaminen on vaikeaa. Yhtenäisestä tiedontuotannosta voidaan puhua lähinnä paikallisella tasolla tai yksittäisten toimintamuotojen yhteydessä.

Kun peilaamme analyysimme tuloksia Wangin ja Strongin (1996) data- ja informaation laadun viitekehyksen neljän ulottuvuuden kautta (oikeellisuus, kattavuus, ajantasaisuus ja yhtenäisyys), jäsentyy tiedontuotanto uudella tavalla. Näistä osa-alueista suurimmat

haasteet nuorisotyön tiedontuotannossa liittyvät datan yhtenäisyyteen. Nuorisotyössä käytetään erilaisia dokumentointijärjestelmiä, käsitteitä ja kirjaamiskäytäntöjä, minkä vuoksi yhtenäisen kokonaiskuvan muodostaminen on vaikeaa. Yhtenäisestä tiedontuotannosta voidaan puhua lähinnä paikallisella tasolla tai yksittäisten toimintamuotojen yhteydessä. Tämä vaikuttaa myös tiedon oikeellisuuteen. Vaikka nuorisotyöstä kerätään runsaasti ja monipuolisesti dataa, se ei sellaisenaan tuota kattavaa kuvaa nuorisotyön todellisuudesta. Eri näkökulmiin pohjautuva tiedontuotanto rakentaa sirpalemaista kuvaa nuorisotyöstä eikä siitä rakennu yhtenäistä kokonaisuutta. Oman heikkoutensa tiedontuotannon prosessiin tuo vahva tilastoimisen ja muun numeraalisen datan rooli. Nuorisotyön tiedontuotanto näyttää siltä, että se on alkanut systemaattisena ja toimialaa läpileikkaavana toimintakulttuurin muutoksena, jossa tiedontuottamisen into on sivuuttanut yhteisen tiedontuotannon rakentumisen. Aineiston perusteella tiedontuotanto on ajankohtaisuuteen pyrkivää ja sitä hyödynnetään jatkuvasti tai ainakin vuosittain.

Tässä työpaperissa tiedontuotantoa tarkasteltiin nuorisotyöntekijöiden ja toimintaan osallistuvien nuorten näkökulmista. Nuorisotyön tietopohjan näkökulmasta kiinnostavia näkemyksiä voisi olla mahdollista kerätä myös toiminnan ulkopuolella olevilta nuorilta, huoltajilta, yhteistyökumppaneilta, päättäjiltä sekä muilta kuntalaisilta. Nuorisotyön kokonaisvaikutusten ymmärtäminen edellyttääkin jatkossa keskustelua siitä, kenen näkemyksiä kerätään osaksi tiedontuotantoa ja ketkä osallistuvat tiedon muodostamiseen.

Tiedontuotanto osana nuorisotyön työkulttuuria

Tiedontuotannon kehittämisessä ei ole kyse ainoastaan dokumentointijärjestelmien käyttöönotosta vaan laajemmasta työkulttuurin muutoksesta. Olemme kuitenkin käytäntöjen ja tapojemme orjia, pysyvän muutoksen toteuttaminen on vaativaa ja se edellyttää usein konkreettisen tiedon lisäksi muitakin vaikuttimia. (ks. KETTU- katsaus 2024.) Jos kirjaaminen ei ole ollut osa työtä tai sille ei ole varattu työaikaa, on ymmärrettävää, että työntekijät suuntaavat ensisijaisesti aikansa nuorten kohtaamiseen, ja nojaavat toimintansa sieltä rakentuvaan tiedontuotantoon. Tällöin järjestelmät asettuvat raportoinnin välineeksi. Tiedontuotannon prosessissa dokumentointijärjestelmien tuottama data nähdään välineenä toiminnan suunnitteluun, suuntaamiseen ja arviointiin. Tällöin työntekijöillä on ymmärrys, miksi dataa kerätään, miten sitä analysoidaan ja millä tavoin sitä hyödynnetään. Pisimmälle vietynä kyse on toiminnanohjausjärjestelmästä, jossa vuoropuhelun omaisessa prosessissa järjestelmä on työntekijöiden kokemusten lisäksi tärkeä työkalu siihen pohdintaan, mitä nuorisotyössä on tehty ja mihin on jatkossa kiinnitettävä huomiota.

Tiedontuotannon avulla rakennetaan myös toimialan yhteistä tietopohjaa, jossa käytännöstä kerätty data rakentuu informaatioksi ja tiedoksi. Nuorisotyössä tiedontuotanto palvelee lyhyen aikavälin toiminnan suunnittelua ja suuntaamista, mutta siihen voi tukeutua myös laajemmissa ja pitkäkestoisimmissa suunnitelmissa, etenkin jos tiedontuotantoa on kyetty tekemään pitkäjänteisesti. Tietoon pohjautuva nuorisotyön ajankohtainen tilannekuva toimii toiminnan ja päätöksenteon tukena paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Vaikutusten ja vaikuttavuuden osoittaminen ja rahoituksen perusteleminen ovat uskottavampaa, kun ne perustuvat yhteisen tietopohjan tuottamaan näyttöön toiminnan tuloksista ja vaikutuksista.

Tiedon arvo syntyy sen hyödyntämisestä

Tiedon tuottaminen ei ole itseisarvo. Sen oikeutus syntyy siitä, miten tuotettua tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä, johtamisessa ja päätöksenteossa. Tämä edellyttää, että dokumentoitu data analysoidaan ja jalostetaan sellaiseen muotoon, että sitä voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti.

Nonaka ja Takeuchin (1995) puhuvat tiedon spiraalista. Tietoa välittyy ihmiseltä toiselle yhteisen tekemisen, havainnoinnin ja kokemusten jakamisen kautta. Tieto ei synny pelkästään dokumenteista tai järjestelmistä, vaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Yhteisen tekemisen ja keskustelun kautta kokemukset, käytännöt ja oivallukset muutetaan sanoiksi, malleiksi, raporteiksi tai toimintatavoiksi. Tässä vaiheessa syntyy usein varsinaista uutta tietoa organisaation käyttöön. Oleellista on myös yhdistää eri lähteistä jalostuvaa dokumentoitua tietoa uusiksi kokonaisuuksiksi. Vuorovaikutuksessa dokumentoitu tieto muuttuu osaksi ihmisten osaamista ja toimintaa. Tiedon lopullinen arvo syntyy siitä, että se ei jää raporttiin vaan muuttuu toiminnaksi.

Tämän tutkimuksen perusteella tiedontuotanto suuntautuu enemmän nuorisotyön raportointiin, tilastointiin ja toimintojen näkyväksi tekemiseen kuin olemassa olevien toimintojen kehittämiseen. Samaan aikaan on viitteitä siitä, ettei kerättyä dataa ja siitä rakentunutta informaatiota palauteta välttämättä koottuna työyhteisölle, mikä voi heikentää myös työntekijöiden mahdollisuuksia hyödyntää tiedontuotantoa oman työnsä kehittämisessä. Prosessin läpinäkyvyys datan kirjaamisesta aina tiedon hyödyntämiseen asti on keskeinen edellytys tiedontuotannon mielekkyydelle. Kyse on myös tiedolla johtamisesta, jota käsittelemme seuraavassa työpaperissa (Rauas & Kauppinen 2026).

Nuorisotyön tiedontuotanto rakentuu tällä hetkellä pitkälti paikallisten tiedontarpeiden ympärille, mutta toimialalla on toivetta yhtenäisen ja myös valtakunnallisen tiedon tuottamisesta. Dokumentointijärjestelmien moninaisuus haastaa nuorisotyön yhtenäisen

tiedon tuottamista, etenkin kun ne rakentuvat erilaisille kirjaamistavoille ja erilaisten käsitteiden hyödyntämiselle (Rauas & Kauppinen 2025). Nykyisillä tiedontuotannon mekanismeilla valtakunnallisen tilannekuvan muodostaminen on haastavaa, ellei jopa mahdotonta. Myös nuorisotyön yhteisen tietopohjan rakentaminen on vaikeaa, kun tiedontuotannon tavat ja käytännöt ovat moninaisia.

Tiedontuotannon tulisi perustua selkeästi määriteltyihin tiedontarpeisiin ja riittävän yhdenmukaisiin kirjaamiskäytäntöihin. Nuorisotyössä nämä edellytykset näyttävät kuitenkin toteutuvan vasta osittain, mikä saattaa liittyä dokumentointijärjestelmien suhteellisen tuoreeseen asemaan sekä siihen, että niiden käyttöä ohjaavat kirjaamiskäytännöt ovat yhä vakiintumassa. Yhteisen tietopohjan vahvistaminen edellyttää yhdenmukaisempia käsitteitä, kirjaamiskäytäntöjä ja tiedon hyödyntämisen rakenteita. Nuorisotyön tiedontuotannon tulisi rakentua toimialan yhteiseksi tukipilariksi, jossa järjestelmät ovat työtä palvelevia työkaluja.

Lähteet

Ackoff, Russell L. (1989) From data to wisdom. *Journal of Applied Systems Analysis* 16, 3–9.

Agdur, Jonas (2017) Assuring the quality of youth work. Teoksessa Hanjo Schildt, Nuala Connolly, Francine Labadie, Jan Vanhee & Howard Williamson (toim.) *Thinking seriously about youth work and how to prepare people to do it*. Youth Knowledge 20. Council of Europe & European Commission, 341–346.

Alter, Steven (2014) Theory of workarounds. *Communications of the Association for Information Systems* 34, 1041–1066.

Baldridge, Bianca J. (2014) Relocating the deficit: Reimagining black youth in neoliberal times. *American Educational Research Journal* 51(3), 440–472. https://doi.org/10.3102/0002831214532514

Ball, Stephen J. (2015) Subjectivity as a site of struggle: Refusing neoliberalism? *British Journal of Sociology of Education* 37(8), 1129–1146. https://www.jstor.org/stable/26155605 (Viitattu 2.10.2026.)

Baskarada, Sasa & Koronios, Andy (2013) Data, information, knowledge, wisdom (DIKW): A semiotic theoretical and empirical exploration of the hierarchy and its quality dimension. *Australasian Journal of Information Systems* 18(1). https://doi.org/10.3127/ajis.v18i1.748

Brătianu, Constantin & Bejinaru, Ruxandra (2023) From knowledge to wisdom: Looking beyond the knowledge hierarchy. *Knowledge* 3(2), 196–214. https://doi.org/10.3390/knowledge3020014

Cooper, Trudi (2018) Defining youth work: Exploring the boundaries, continuity and diversity of youth work practice. Teoksessa Pam Alldred, Fin Cullen, Kathy Edwards & Dana Fusco (toim.) *The SAGE handbook of youth work practice*. London: SAGE, 3–17.

Coultas, Clare (2020) The performativity of monitoring and evaluation in international development interventions: Building a dialogical case study that situates 'the general'. *Culture and Psychology* 26(1), 96–116. https://doi.org/10.1177/1354067X1988819

Darking, Mary, Marino, Alison, Prosser, Bethan & Walker, Carl (2016) *Monitoring, evaluation and impact: A call for change. Position statement*. Brighton: Community Works. http://blogs.brighton.ac.uk/meicommunity/mei-position-statement/ (Viitattu 6.9.2026)

Darmawan, Slamet, Agusvina, Novia, Lusa, Sofian & Sensuse, Dana Indra (2023) Knowledge management factors and its impact on organizational performance: A systematic literature review. *International Journal on Informatics Visualization* 7(1), 161–167. https://joiv.org/index.php/joiv/article/viewFile/1644/619 (Viitattu 6.9.2026.)

Donati, Pierpaolo (2011) *Relational sociology: A new paradigm for the social sciences*. London: Routledge.

De St Croix, Tania (2018) Youth impact: Policy, performativity and the contemporary youth workforce. *Journal of Education Policy* 33(3), 414–435. https://doi.org/10.1080/02680939.2017.1372635

De St Croix, Tania & Doherty, Louise (2022) 'Capturing the magic': Grassroots perspectives on evaluating open youth work. *Journal of Youth Studies* 27(4), 486–502. https://doi.org/10.1080/13676261.2022.2150540

Emirbayer, Mustafa (1997) Manifesto for a relational sociology. *American Journal of Sociology* 103(2), 281–317. https://doi.org/10.1086/231209

Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä: Nuorisobarometri 2024*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 251. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & OKM. https://doi.org/10.57049/nts.1639

Intezari, Ali, Pauleen, David J. & Taskin, Nazim (2016) The DIKW hierarchy and management decision-making. *Proceedings of the 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS)*, 4193–4201. https://doi.org/10.1109/HICSS.2016.520

Into ry (2026) *Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry*. https://www.intory.fi Viitattu 21.10.2026.)

Kauppinen, Eila, Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (2023) Vapaata kuin umpihanki? Huomioita koulunuorisotyön laadusta ja sen kehittämissuunnista. Teoksessa Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela & Pekka Penttinen (toim.) *Koulunuorisotyö*. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 191–208.

Kennedy, Helen & Hill, Rosemary Lucy (2017) The feeling of numbers: Emotions in everyday engagements with data and their visualisation. *Sociology* 52(4), 830–848. https://doi.org/10.1177/0038038516674675

Kettu-katsaus (2024) *Käyttäytymistieteellinen tutkimuskatsaus*. Valtioneuvoston kanslia. https://valtioneuvosto.fi/kayttaytymistieteellinen-toiminta/kayttaytymistieteellinen-tutkimuskatsaus

Kivijärvi, Antti, Kauppinen, Eila, Kiilakoski, Tomi & Leskinen, Juha (2022) *Hidasta kasvua ja lisääntyviä vastuita: Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 238. https://doi.org/10.57049/nts.970

Kivijärvi, Antti, Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi (2024) *Poikkeusoloista uuden kynnykselle: Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 249. https://doi.org/10.57049/nts.967

Kiilakoski, Tomi & Leskinen, Juha (2026) *Miten nuorisotyön rahoitus muuttui vuonna 2025?* Osaamiskeskus Altius, työpaperi 4. Nuorisotutkimusseura. https://nuorisotutkimus.fi/moniammatillinen-tyo-vahvistaa-kunnassa-tehtavan-nuorisotyon-roolia (Viitattu 21.10.2026)

Koltay, Tibor (2016) Data governance, data literacy and the management of data quality. *IFLA Journal* 42(4), 303–312. https://doi.org/10.1177/0340035216672238

Lee, Yang W. & Strong, Diane M. (2003) Process knowledge and data quality outcomes. *Eighth International Conference on Information Quality (IQ 2003)*, 7–9 November. https://www.researchgate.net/publication/220918734_Process_Knowledge_and_Data_Quality_Outcomes (Viitattu 6.9.2026)

Lingard, Bob (2011) Policy as numbers: Ac/counting for educational research. *The Australian Educational Researcher* 38(4), 355–382. https://doi.org/10.1007/s13384-011-0041-9

Lipman, Pauline (2013) Economic crisis, accountability, and the state's coercive assault on public education in the USA. *Journal of Education Policy* 28(5), 557–573. https://doi.org/10.1080/02680939.2012.758816

Lowe, Toby (2013) New development: The paradox of outcomes – The more we measure, the less we understand. *Public Money and Management* 33(3), 213–216. https://doi.org/10.1080/09540962.2013.785707

McGimpsey, Ian (2018) The new youth sector assemblage: Reforming youth provision through a finance capital imaginary. *Journal of Education Policy* 33(2), 226–242. https://doi.org/10.1080/02680939.2017.1361551

Nonaka, Ikujiro & Takeuchi, Hirotaka (1995) *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.

Nöjd, Taija (2015) *Laatua! Tuloksia! Katsaus nuorisotyön arviointiin*. Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2012) *Perusopetuksen laatukriteerit*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:29. https://okm.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-485-712-3 (Viitattu 21.10.2026.)

Ord, Jon, Carletti, Marc, Morciano, Daniele, Siurala, Lasse, Dansac, Christophe, Cooper, Sue, Fyfe, Ian, Kötsi, Kaur, Sinisalo-Juha, Eeva, Taru, Marti & Zentner, Manfred (2021) European youth work policy and young people's experience of open access youth work. *Journal of Social Policy* 51(2), 303–323. https://doi.org/10.1017/S0047279421000143

Ozga, Jenny (2009) Governing education through data in England: From regulation to self-evaluation. *Journal of Education Policy* 24(2), 149–162. https://doi.org/10.1080/02680930902733121

Rauas, Minna & Kauppinen, Eila (2025) *Nuorisotyön käsiteviidakko*. Osaamiskeskus Altius, työpaperi. https://nuorisotutkimus.fi/nuorisotyo-hyotyisi-yhteisesta-kasitteistosta (Viitattu 21.10.2026.)

Rowley, Jennifer (2007) The wisdom hierarchy: Representations of the DIKW hierarchy. *Journal of Information Science* 33, 163–180.

Saari, Kari, Ronkainen, Jussi & Kiilakoski, Tomi (2026) *Nuorten näkemyksiä nuorisotyöstä Itä-Suomessa*. Osaamiskeskus Altius, työpaperi 5. Nuorisotutkimusseura. https://nuorisotutkimus.fi/wp-content/uploads/2026/05/altiuksen-tyopapereita-nro5-final.pdf (Viitattu 21.10.2026)

Wang, Richard Y. & Strong, Diane M. (1996) Beyond accuracy: What data quality means to data consumers. *Journal of Management Information Systems* 12(4), 5–33. http://www.jstor.org/stable/40398176 (Viitattu 6.9.2026.)